

GÓRALICE (Görlsdorf) k/Trzcieńska-Zdrój

Autor: czesmen

Zainteresowanych historią gminy Trzcieńsko-Zdrój, chciałbym dziś zabrać do miejscowości Góralice i przedstawić garść wiadomości z dawnego parafialnego archiwum, opublikowane przez pastora Lorentza z Góralic w „Königsberger Kreiskalender“ (str.168 – 170) 1928 r. Wędrując przez miejscowość Góralice, z okazałymi zabudowaniami gospodarczymi, napotkamy również kościół z wysoką wieżą. Nie jest on jedynym, typowym kościołem wiejskim, który posiada swój styl. W swoim dzisiejszym kształcie kościół nie jest tak stary jak większość kościołów w naszej okolicy.

Foto.1). Góralice – widok wioski od zachodu 1908 r. (ze zbioru autora)

„Dnia 10 sierpnia 1925 r. minęło 50 lat, od dnia w którym kościół został wyświęcony w 1875, przez generalnego superintendenta D. Büchsel, w obecności ówczesnego starosty pana von Levetzow, superintendenta Walthera i miejscowego pastora Schottky. Starsi mieszkańcy naszej parafii, mogą sobie jeszcze żywo wyobrazić, jak stary kościół od 1676 do 1872 roku stał i wyglądał. Był on zbudowany z kamieni polnych, z których 7 dolnych prostopadłych warstw jeszcze się zachowało. Ze swoją ryglową wieżą na dachu, z przedsionkiem (zwanym kostnicą), ze swoim drugim wejściem od strony południowej, musiał on robić bardziej stylowe wrażenie niż dzisiaj. Już w 1854 roku wyłonił się plan rozszerzenia i przebudowy kościoła, ponieważ coraz bardziej groziło jego zawalenie, ale również dlatego że był za mały przy 741 mieszkańcach, których liczyły Góralice w 1857 r. We wnętrzu starego kościoła, znajdowała się tablica ku czci poległych w 1813 roku, która niestety zaginęła. Nad chrzcielnicą wisiał pięknie rzeźbiony w drewnie anioł, również ten anioł chrzcielny zaginął. W jednej z relacji mówi się: „W starym kościele, w koło ambony były umieszczone 4 drewniane figurki, które przedstawiały 4 ewangelistów. Oprócz tego, przy blacie ołtarza znajdowały się dwie większe drewniane figury, jedna z nich przedstawiała Mojżesza, a druga Chrystusa. A że figury te pochodziły z bardzo dawnych czasów i przez to dla parafii miały ogromną wartość, że przez wiele stuleci mogły upiększać miejsce tej budowli, zrozumiałym jest że ich dalsze używanie mogło być pożądanem!”. Dzisiaj tych cennych skarbów już nie ma, gdzie się mogły one podziąć?

Foto.2). Góralice – wizerunek kościoła 1928 r. (ze zbioru autora). W 1868 roku liczba mieszkańców wynosiła 762 dusze, w tym 453 praktykujące, kościół rzeczywiście okazał się za mały. W 1872 roku można było wreszcie rozpocząć nową budowę, którą ukończono w 1875 r. Niestety życzenie gminy parafialnej, aby emporie boczne założyć i przedsionek z wejściem południowym pozostawić, nie zostało przez władze uwzględnione. Powiększono główną nawę kościoła poprzez dobudowę absydy ołtarzowej, podwyższono ściany boczne i dobudowano wieżę. Teraz kościół stoi nowy i okazały. W 1876 roku otrzymał swoje dawno upragnione organy, ale tak piękny i przytulny, ten nowy już nie jest, jakim był ten stary kościół. Możliwe, że w przyszłym malowaniu jakimś ciepłym kolorem, można będzie również uzyskać w tym pomieszczeniu tamto dawne skupienie, które przy tej dzisiejszej bezbarwności jakoś nie chce całkiem powrócić. Istotne jednak również dla tej dzisiejszej świątyni jest życzenie, które pastor Neuendorf w roku 1753, po jakimś większym remoncie zanotował: „Niech Bóg uchroni ten Dom przed szkodą i pozwoli również aby świętość serc wewnętrzną chlubą była, tych którzy jego słowa w tym kościele słuchają”.

Najstarszym pismem w góralickim archiwum parafialnym są resztki domniemanego dziennika parafialnego z 1615 roku. Z tych lat wojny 30-letniej już nic nie pozostało, ponieważ w 1657 roku plebania spłonęła i prawdopodobnie wszystkie dokumenty zostały przy tym zniszczone. Drugi na liście pastorów, pastor Dawid Torfstecher (1669 – 1711) poślubił córkę poprzednika, a jego następca Bernhard Ferdinand Ottorf (1711 – 1741) poślubił również córkę swego poprzednika. Te stare księgi parafialne prowadzone od 1668 roku, ze swoimi pełnymi życia i bardzo osobistymi zapiskami niesamowicie oddziałują, niż dzisiejsze książki ze swoją bezbarwną statystyką! W starych księgach to jest żywa historia. Nie jeden znamienity panicz i żołnierski patron, nie jeden wierny, duszpasterz, nie jedna postać pedagoga z charakterem, nie jeden chłop i również nie jedna kobieta i matka, występuje tam jak żywa! Obrazowo i jasno księga przedstawia rozliczenia kościelne z 1710 roku wprowadzone w parafii Góralice. Powszechnie przyjętych datków z okazji święta plonów: „3 talary 11 groszy 10 fenigów, gdyż panowie opiekunowie ten chrześcijański porządek ustalili, że corocznie podczas święta dziękczynienia, oni osobiście wraz z ich szlacheckimi rodzinami, po wygłoszonym kazaniu ochoczo złożą ofiarę na ołtarzu dla tegoż kościoła, jak również wszyscy parafianie od największego do najmniejszego mają ten chwalebny przykład naśladować. Również każdy właściciel domu wraz ze swoimi kobietami, dziećmi i służbą ma w należyтым porządku ofiarę na ołtarz złożyć, z czym w roku 1710 w 12 niedzielę Świętej Trójcy początek został zrobiony”.

Czasy fryderycjańskie, wojna siedmioletnia odzwierciedla się znowu w następujących wpisach księgi parafialnej (1760): „Anna Dummanne, z domu Linde, stara matka osiągnęła wreszcie w dniu 15 listopada swoją godzinę zejścia, krótko przed tym doznała jeszcze szczególnego przykładu miłosierdzia od wrogów. Kiedy Rosjanie podczas ich przemarszu i

zakwaterowania tu w Góralicach, leżącą samotnie na swoim łożu, opiekowali się nią i karmili";. Albo wpis z 1761r. o ślubie kościelnym w Tchorznie: "W tym czasie tutejsza okolica została ponownie nawiedzona przez wkroczenie wrogich wojsk rosyjskich i ceremonia ślubu została zakłócona przez kilku kozaków, ale uciszona przez obecną w tutejszych miejscowościach i kościele salwą gwardii";. W 1762 roku księga parafialna oznajmia: "Wtedy przebywało u nas ciągle około 30 kozaków na zimowej kwaterze";. Jako następstwa wojny musimy tu również poczytywać liczne przypadki ospy, tyfusu i czerwonki. Pastor Vogel też w 1757 roku na końcu listy 29 zmarłych pisze: "Rejestr zmarłych przekracza w tym roku wszystkie poprzednie lata, szczególnie w tej góralickiej gminie, tu Pan Bóg dosyć znacznie swoją ręką dokazywał i wielu przez gorączkowe choroby sprzątnął";.

Foto.3) Góralice – plebania z częścią ogrodu 1928 r. (ze zbioru autora) Dalej jest o tym jak państwo wówczas wykorzystywało kościół na całkiem niekościelne cele. W roku 1774 wyłania się to po raz pierwszy w kościelnej księdze obrachunkowej, dochody i wydatki za liście morwy z cmentarza. Rozporządzenie Królewskiego Urzędu państwowych majątków ziemskich w Wysokiej (k. Boleszkowic) z roku 1828 oznajmia to wyraźniej: "Pastorzy i nauczyciele mają sadzić morwowe drzewka na cmentarzach kościelnych, z uwagi na hodowlę jedwabników, mają o zbiór należycie dbać, przysługuje im prawo użytkowania";. I ówczesny kaznodzieja Rosenfeld pośpiesznie napisał "… przejmuję to obsadzanie, a użytkowanie cmentarza zapewniam miejscowemu pastorowi. Założenie grządek nasiennych i szkółek drzewnych ma się możliwie szybko rozpocząć";. Jak widać, interesujące jest archiwum parafialne. Można skonstatować jaka była historia kościoła w warunkach państwa, praca parafialna w dużej mierze administracyjna i biurokratyczna. Jednak o wiele piękniejsze są te nieliczne złote ziarenka, które mówią o tym duchowym, czystym, kościelnym i religijnym życiu, dla których kościół zasadniczo istnieje. I na tym niech będzie koniec";. Poniżej lista pastorów z Góralic, istniejąca kompletnie od roku 1638:

1. 1638 – 1669	Johannes Jahn	2.
1669 – 1711	Dawid Torfstecher	3. 1711 – 1741
		Bernhard Ferdinand Ottorf
4. 1741 – 1749	Christian Friedrich Adolphi	5. 1749 – 1755
	Friedrich Wilhelm Neuendorf	6. 1755 – 1793
		Christian Daniel Gottlob Vogel
7. 1793 – 1812	Karl Friedrich Düno	8. 1812 – 1825
	Christian Friedrich August Bennewitz	9. 1825 – 1830
		August Friedrich Wilhelm Rosenfeld
10. 1830 – 1841	Gustav Müller	11. 1842 – 1845
	Friedrich Moritz Riemschneider	12. 1846 – 1853
		C. August L. Berger
13. 1853 – 1866	Robert Anton Ferdinand Lincke	14. 1866 – 1872
	Johann Friedrich Otto Böttcher	15. 1872 – 1882
		Ferdinand Edmund Schottky
16. 1883 – 1891	Karl Theodor Noa	17. 1892 – 1918
		Julius Karl Friedrich Küster

Tłumacz. Tadeusz Kołucki, Gryfino 2008 r.